

6

A monoteizmusához kapcsolódó modern előítélet úgy tudja, hogy ha a különböző egyistenhívő vallásokban Istenről beszélnek, szükségképpen ugyanarról a személyről esik szó. Ha csak egy van, nem lehet eltéveszteni. Ha csak a megismerés első három forrása volna, ez akár igaz is lehetne. Ha Isten csak „van”, akkor Nietzsche oldalán áll az igazság. Csakhogy adva van egy történet, amelynek egyszeri eseményei egy bizonyos módon estek meg, és a benne elhangzó egyszeri szavak, amelyek egy bizonyos módon hangzottak el. Felismerhető a hang. Nem valamilyen Egyről szólunk, hanem arról az összetéveszthetetlenről, aki – éppen összetéveszthetetlensége kedvéért – mindig bemutatkozik: „*aki felhoztalak Egyiptom földjéről*”. Nem Egyről van szó, hanem arról az Egyről. És mindez immár több évezred szüntelen nyilvánossága előtt.

Az ember élete sem a hitet, sem a tudást nem nélkülözheti. Ellentétük és szövetségük az élet realitásában gyökerezik: abban, hogy az ember időbeli életét nem időbeli valóságtól kapja, s amely valóság annak érdekében, hogy – legalábbis amíg él – mégis együtt és kapcsolatban lehessenek, vállalja vele ezt az időbeliséget.

A mintegy kétszáz évvel Szádjá után élő nagy költő és gondolkodó, Jehuda Halévi, akiről Leo Strauss találóan jegyzi meg, hogy élete egy szakaszában majdnem filozófus lett, de az utolsó pillanatban visszaborzadt e lehetőségtől, ezzel a kérdéssel törekszik számot vetni. Főművének, A KAZÁR KÖNYVÉ-nek egy pontján (IV, 15) a következőképp magyarázza az „Isten” (Elohim) szó és a négybetűs istennév (JHVH) különbözőségét. „*Íme az »Isten« szó jelentése felfogható logikai következtetéssel, mivel azt, hogy a világnak van irányítója és elrendezője, azt az ész megmutatja. Mibenlétének kérdésében megoszlanak az emberi vélemények, következtetések helyességének különbözősége szerint – s e vélemények közt a filozófusoké a legérvényesebb. Am a Név jelentése nem felfogható logikai következtetéssel, nem tanúsítja más, egyedül a prófétai látás [...], amint megmondattott: »És más emberré térsz.«*” (1 SÁM. 10,6.)

Szlukovényi Katalin

MERT MINDIG MINDEN TÚLLÓG ÖNMAGÁN

„*vagy dobálunk vagy fényképezünk*”
(Szabó T. Anna: SIRÁLY-FÉNYKÉPEZÉS)

A trükk. Az elegáns. Ahogy a reggel
ébresztő madárhangon felpityeg,
s a tárt ablakon át – monoton tenger –
nyomul be a józanító hideg,

és oly egyértelműek mind a formák,
mint akárhány sietős hajnalon:
teafilter, félkész rím, ki se mondták
még létezésük, s már használhatom

– mint a pihent, kiürített belek,
beindul a nap, működik a rendszer.
De ezt csak a neki rendeltetett
szerepből kilépve látja az ember,
fönről. S míg e két pont közt pendlizek
(hatékony felnőtt, elbűvölt gyerek):
életet? vagy áltat? – már elmúlt a reggel.

MAZO-MAJOM

Egy gasztronómiai kis színes
szerint valahol Ázsiában vannak
exkluzív éttermek, ahol a vendég
rendelhet majmot. Az milyen finom!

Az íz titka az előkészítés:
a lekötött majom fejét egy bottal
addig püfölik, amíg ideges lesz,
s vércukorszintje megemelkedik

– a frusztrált hús ugyanis édesebb.
S tudom, szerelmem, hogy épp erre vágnál.
De más a szerelmem, és más a vendég
– vendégből tizenkettő egy tucat –,

mert én vagyok a majom, de a séf,
a tulaj is, s az üzletmenet titka
épp az, hogy a vendégnek nem a majmot,
csupán a metaforát tálalom.